

Beantwoording vragen digitale informatiebijeenkomst LDS

Geachte lezer,

Op 14 december 2021 is door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat een informatiebijeenkomst georganiseerd over het project LDS. Voorafgaand en tijdens de sessie konden deelnemers vragen stellen. In dit document staat de beantwoording van de gestelde vragen. De verschillende vragen zijn per thema gesorteerd.

Beleid gaswinning kleine velden

1. Wat maakt dat jullie doorgaan met gaswinning en niet wachten op uitkomsten van de parlementaire enquête?

De Parlementaire Enquête gaat over Groningen. Er is een groot verschil tussen de gaswinning uit kleine velden en gaswinning uit Groningen. Deze situaties zijn niet te vergelijken met elkaar. We winnen nog gas uit de kleine velden omdat we op dit moment niet aan de realiteit ontkomen dat we nog steeds gas nodig hebben om te voorzien in onze energievoorziening. Daarbij staat voorop dat de minister alleen instemt met gaswinning indien dat veilig kan. Bij die beoordeling worden alle kennis, wetenschap en ervaringen die onder andere in Groningen zijn opgedaan meegenomen.

2. Is het een goed idee om alle bewoners binnen het wingebied vanaf nu gratis van gas te voorzien? Ik denk dat we van veel gedoe verlost worden.

Al hoewel het idee aantrekkelijk klinkt zitten daar veel haken en ogen aan. Bovendien geldt dit ook niet voor andere natuurlijke rijkdommen zoals drinkwater.

3. Waarom maken we van Drenthe een tweede Groningen terwijl we van het gas af moeten?

De situatie als gevolg van de gaswinning uit het Groningen gasveld is niet te vergelijken met de gaswinning uit kleine velden elders in Nederland. Het Groningenveld is een van de 10 grootste gasvelden op land ter wereld. De kleine velden waaruit in Drenthe gas wordt gewonnen zijn veelal duizend tot honderdduizend keer kleiner dan het Groningenveld.

Op dit moment heeft het nog de voorkeur om gas te winnen in eigen land, zolang dit veilig kan. We ontkomen nu namelijk nog niet aan de realiteit dat we gas nog nodig hebben ondanks alle inspanningen om de energietransitie verder door te voeren.

4. Wat wordt geëxporteerd? Wie gebruikt zoveel gas?

Huishoudens, de industrie en de elektriciteitsvoorziening in Nederland gebruiken aardgas. Zolang we aardgas gebruiken willen we het gas winnen in Nederland, omdat dit zorgt voor de minste CO₂-uitstoot. Mijnbouwbedrijven winnen aardgas uit meer dan tweehonderd kleine gasvelden op land en op zee. Deze kleine velden leveren bijna de helft van het aardgas dat Nederland verbruikt, de andere helft wordt geïmporteerd. Er is netto dus geen export van gas.

Er is nog niet genoeg duurzame energie, zoals zonne- en windenergie en groene waterstof, beschikbaar om aardgas te vervangen.

5. Wat maakt dat er niet wordt gekozen voor investeren in alternatieven en subsidies voor burgers voor verduurzaming?

Er wordt op dit moment hard gewerkt aan de ontwikkelingen voor duurzame energie, zoals zonne- en windenergie en groene waterstof. Met de Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing (ISDE) kunnen woningeigenaren subsidie aanvragen voor een zonneboiler, een (hybride) warmtepomp, isolatiemaatregelen en aansluiting op een warmtenet. Zakelijke gebruikers komen in aanmerking voor subsidie voor een zonneboiler, een warmtepomp, aansluiting op een warmtenet en voor kleinschalige windturbines en zonnepanelen. Meer informatie hierover vindt u hier: [Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing \(ISDE\)](#) | [RVO.nl](#) | [Rijksdienst](#)

Er is nu nog niet genoeg duurzame energie beschikbaar om aardgas te vervangen. Ook is er tijd nodig om alle woningen aardgasvrij te maken en om oplossingen te verzinnen voor situaties waarin energiebesparing samen met elektriciteit uit duurzame bronnen niet volstaat.

- 6. Als we in NL in 2030 gasvrij willen zijn, dan hoeven we toch niet meer na 2030 te winnen? Waarom dan een vergunning tot en met 2042?**

Nederland heeft het doel om in 2050 klimaatneutraal te zijn. Ook willen wij dat in 2030 de uitstoot van CO₂ 49% minder is dan in 1990. Dit doel willen wij behalen door het uitfasen van energiebronnen met meer CO₂-uitstoot voor een steeds duurzamere energiemix. Op dit moment zijn er nog geen grootschalige duurzame alternatieven voor het gebruik van gas en hiervoor is nog tijd en ruimte nodig. Zolang Nederland nog afhankelijk is van gas, is Nederlands gas de optie met de minste CO₂-uitstoot.

- 7. Worden de milieuwetgeving en de Unesco opzijgeschoven voor het belang van de gaswinning?**

Nee, gaswinning moet aan alle relevante wet- en regelgeving voldoen.

- 8. We gebruiken al dat gas voor het mega datacenter in Zeewolde?**

Het winnen van gas uit de velden LDS staat los van het datacenter in Zeewolde. In Nederland zijn wij nog sterk afhankelijk van gas. Huishoudens, de industrie en de elektriciteitsvoorziening in Nederland gebruiken aardgas.

- 9. Is een leeftijd van 280.000.000 jaar oud geen reden om er af te blijven? We vernietigen toch ook geen kunstwerken van die leeftijd?**

De strekking van de vraag is ons niet helemaal duidelijk.

In Nederland zijn wij op dit moment nog afhankelijk van aardgas als energiebron. Er is nog niet genoeg duurzame energie beschikbaar om aardgas te vervangen.

Voordat een bedrijf gas mag winnen, wordt onder andere gekeken naar de bodemdaling en beoordeeld of dit effect heeft op de stand van het grond- en oppervlaktewater (de waterhuishouding) en naar milieueffecten. Bodemdaling kan de stand van het grond- en oppervlaktewater beïnvloeden. Dat kan weer invloed hebben op de natuur en grondgebruik. Als de gevolgen negatief zijn, moet het mijnbouwbedrijf extra maatregelen nemen om dit te voorkomen. Tijdens de gaswinning controleert SodM of de bodemdaling binnen de waarden blijven die in de vergunning zijn opgenomen.

Voor milieueffecten is vooral het transport van afvalwater en lekkage uit de boorput van belang. De mijnbouwondernemingen zijn verplicht om de boorputten zo aan te leggen dat de kans op lekkage wordt voorkomen en de risico's te beheersen zijn. Een boorput bestaat uit meerdere buizen in elkaar en heeft dus meerdere wanden. Hiermee voorkomt de mijnbouwonderneming dat als de binnenste buis lek raakt, het gas naar buiten kan lekken. Er zitten dan immers nog andere buizen omheen. Als de binnenste buis lek raakt, zet het mijnbouwbedrijf de gaswinning stop en vervangt de buis. Het bedrijf zet daarna de gasproductie weer voort. Een ander risico is het risico op lekkage uit buizen waarmee afvalwater naar een andere locatie wordt getransporteerd.

Het SodM houdt toezicht op de aanleg van de boorput, op het onderhoud ervan en controleert op er geen lekkages zijn.

- 10. Hoe kan dan toch sprake zijn van uitbreiding van gaswinning geïnitieerd door een ministerie met de portefeuille Klimaat?**

Op dit moment zijn er nog geen grootschalige duurzame alternatieven voor het gebruik van gas en hiervoor is nog tijd en ruimte nodig. Zolang Nederland afhankelijk is van gas, is Nederlands gas de duurzaamste optie met de minste CO₂-uitstoot.

11. Waarom zouden we in tijden van klimaatverandering investeren in gaswinning, terwijl we juist moeten investeren in niet-fossiele energie en energiebesparing?

Op dit moment is Nederland nog in grote mate afhankelijk van aardgas. Hiernaast zijn wij druk bezig met de ontwikkelingen van duurzame energie, zoals zonne- en windenergie en groene waterstof. Er zijn nu nog geen grootschalige duurzame alternatieven voor het gebruik van aardgas. Het winnen van Nederlands gas is daarom de optie voor de minste CO2-uitstoot.

Zie ook het antwoord op vraag 5.

12. Hoe verklaart u dat de uitbreidingsplannen niet in conflict zijn met de bepalingen van de Provincie en het advies van de waterschap? Waarom vinden we dit niet terug in de ontwerpbesluiten en rapporten?

De minister vraagt de betrokken overheden om advies over het winningsplan. De kracht van het advies van de decentrale overheden zit in de regionale en lokale kennis die zij kunnen inbrengen ten aanzien van de eventuele nadelige gevolgen van de verwachte bodembeweging op natuur en milieu. Daarnaast kan het advies van de decentrale overheden duidelijkheid geven over de te verwachten effecten op aanwezige bebouwing of infrastructurele bouwwerken of de functionaliteit daarvan. De minister vraagt specifiek op deze punten om advies, om zo het winningsplan te kunnen toetsen aan de wettelijke kaders en regelgeving.

Veel decentrale overheden geven echter in hun advies aan dat gaswinning niet in de duurzaamheidsambities van de omgeving passen. Dergelijke adviespunten over het kabinetsbeleid van de huidige coalitiepartijen vallen buiten het toetsingskader en kunnen niet worden meegenomen in de beoordeling van een individuele vergunning die getoetst moet worden aan de huidige wettelijke kaders en regelgeving.

13. De gemeente Westerveld wil voor 2030 gasvrij zijn en vraagt bewoners mee te denken bij de Transvisie Warmte. Deze vraag staat in schrille tegenstelling tot deze plannen. Waarom dan deze tegenstrijdige gaswinning?

Zie antwoord vraag 6

Procedure LDS

14. Om hoeveel kuub aardgas gaat het?

Het maximale volume wat in het winningsplan LDS is aangevraagd bedraagt 2572 miljoen nm³ (ofwel iets meer dan 2,5 miljard nm³).

15. In de presentatie van EZK over de scope van de omgevingsvergunning werd aangegeven dat de omgevingsvergunning allen betrekking heeft op het ondiepe deel van de bodem. Dit is ook belangrijk, maar in hoeverre wordt bij de omgevingsvergunning dan rekening gehouden met de effecten in de diepte?

De omgevingsvergunning beoordeeld (zoals aangeven) de effecten van de bovengrond en de ondiepe ondergrond. De winningsvergunning is specifiek voor de diepe ondergrond en de effecten. Door deze vergunningsprocedures te coördineren stemmen we dit op elkaar af.

16. Is het mogelijk om voor alle velden in het gebied een MER te verplichten?

Nee, in deze situatie kunnen we geen uitgebreide m.e.r. verplichten. Vermilion heeft een m.e.r.-aankomstnotitie ingediend waar beoordeeld is dat een m.e.r. niet nodig is. Er is geen verhoging van de productie aangevraagd. Hier is de cumulatie in meegenomen.

[Het besluit milieueffectrapportage](#) geeft aan wanneer een m.e.r. noodzakelijk is, dit volgt uit art. 7.2 Wet Milieubeheer. Onderdeel C van het m.e.r.-besluit bevat activiteiten, plannen en besluiten waarvoor het doorlopen van een m.e.r. verplicht is.

- 17. Ik ben benieuwd naar de optelsom van alle acties. Kijken naar afzonderlijke elementen. De benzeen uitstoot is nu al net onder de grens, hoe zit dat bij de toevoeging van de 2 nieuwe putten?**

Zowel in metingen als prognoses wordt altijd naar samengestelde daling gekeken. Dit geldt ook voor de uitstoot van stoffen.

In bijlage 7 is een fout gemaakt met de benzeenemissies. Er is met een veel te grote hoeveelheid benzeen per liter productiewater gerekend. Op basis van een recente componentanalyses blijkt dat het gehalte aan benzeen maximaal ca. 0,01 vol% bedraagt in plaats van de in bijlage 7 genoemde 2 tot 5 vol%.

De huidige en aangevraagde benzeenemissie valt zeer ruim binnen de vrijstellingsgrens uit het Activiteitenbesluit. Omdat het productieplafond niet wijzigt, wijzigen de emissies naar de lucht immers ook niet ten opzichte van de reeds vergunde situatie.

- 18. Hoelang duurt het boren zelf en hoeveel geluidsoverlast zal plaatsvinden in de omgeving Leemdijk?**

De tijdsduur van de activiteiten met de boortoren worden geraamd op circa 130 dagen. Alhoewel het overleggen van een akoestisch onderzoek voorafgaand aan de boringen niet direct verplicht is gezien de afstand tot woningen (circa 600 m), is dit vanuit zorgvuldigheid wel uitgevoerd. Het akoestisch onderzoek bevestigt dat er kan worden voldaan aan de geldende grenswaarden voor geluid.

Overlast is en blijft heel subjectief. Waar de ene persoon geen last van heeft, is voor een ander een bron van overlast. Vermilion zal zich aan alle vergunningen houden en daarnaast graag met u in gesprek gaan om alle overlast zoveel mogelijk te beperken.

- 19. Is het ook mogelijk om bij de velden in de omgeving van Leemdijk te boren vanuit de bestaande put?**

Nee, er is geen mogelijkheid om vanuit een bestaande put de LDS velden aan te kunnen boren. De dichtstbijzijnde put is nog in productie en daardoor ongeschikt. Andere putten liggen op te grote afstand.

- 20. Wordt het gas ook vervangen bij het delven door andere vloeistof? Zo ja, wat is dat voor vloeistof? Zo niet, wat gebeurt er met de druk in dat gebied?**

Nee, er wordt niets teruggebracht in de ondergrond. Als gevolg van het winnen van het gas zal de druk in het reservoir dalen. De winning stopt als de druk zo laag is dat er onvoldoende gas door de put naar boven stroomt, of als de drukdaling ertoe leidt dat het reservoirgesteente rond de put zich vult met water.

- 21. Opgeteld zullen de werkzaamheden rond de diepboring, waaronder non-stop, ruim 200 dagen duren. De boorlocatie ligt in het beekdal waar zich een populatie strikt beschermde Paapjes bevindt (Vogelrichtlijn). Waarom is in de Natuurtoets geen rekening gehouden met de externe werking van de werkzaamheden op deze populatie? Dit is namelijk verplicht volgens de Europese wetgeving behorend bij de N2000-gebieden. Graag nadere reactie. De werkzaamheden zullen buiten het broedseizoen plaatsvinden. Dit staat vermeld in de natuurtoets (onderdeel van de aanmeldingsnotitie). Het Paapje broedt in het broedseizoen. Uit de effectbeoordeling op aangewezen broedvogels van Natura 2000-gebied Drents-Friese Wold & Leggelderveld blijkt dat grote negatieve effecten hierdoor op voorhand zijn uit te sluiten.**

Nulmeting

- 22. Wordt er ook een nulmeting gedaan van de omgeving en de woningen. Dit om discussie achteraf over schade te voorkomen?**

- 23. Schade aan gebouwen is beperkt dus aanwezig. Zoals al vaker gevraagd hoe zit het met de nulmeting van de gebouwen? Niet alleen van het Unesco werelderfgoed.**

- 24. Graag duidelijkheid over de nulmeting, wanneer worden wij daarover benaderd?**

Voordat de productie uit de LDS-velden een aanvang neemt zal een bodemdalings-nulmeting plaatsvinden. Bouwkundige opnames worden niet uitgevoerd aangezien deze geen meerwaarde hebben om de relatie tussen een eventuele beving en eventuele schade aan te tonen (causaal verband).

Zie ook het antwoord op vraag 25.

25. Er is toch al een nulmeting geweest voor de put Diever?

Het is van belang dat bij schade aan een bouwwerk het causaal verband wordt aangetoond tussen de schade en de mijnbouwactiviteit. Dat verband wordt niet gelegd met een bouwkundige opname. Een bouwkundige opname is een momentopname van de bouwkundige staat van een bouwwerk die na verloop van tijd veroudert. Er zijn ook andere oorzaken die tot schade aan een bouwwerk kunnen leiden. Bijvoorbeeld verzakking van de ondiepe bodem door het inklinken van de bodem bij droogte.

De Tcbb heeft dit ook onderkend en heeft de minister geadviseerd om versnellingsmeters te laten plaatsen die, in combinatie met geofoons, het causaal verband tussen schade en de bron veel beter kunnen vaststellen. De minister benadrukt dat met behulp van het seismisch meetnetwerk beter kan worden bepaald waar een beving heeft plaatsgevonden en welke grondversnelling deze beving aan de oppervlakte had. Grondversnellingen zijn een belangrijke voorspeller voor schade. Schades kunnen daardoor beter worden toegekend aan de mijnbouwactiviteit.

Schade door bodemdaling is niet aannemelijk omdat de bodemdaling zeer geleidelijk plaatsvindt over een hele lange periode en zeer gelijkmatig optreedt als een soort platte schotel. Dergelijke bodemdalingen zorgen niet voor plaatselijke verzakkingen in de ondiepe bodem en kunnen niet de oorzaak zijn van schade aan woningen.

Risicoprognose

26. Ben wel benieuwd wat de risicoperceptie is ten aanzien van gevolgen zoals schade aan je huis, negatief beeld van de provincie Drenthe i.v.m. gasboringen. EZK Tcbb advies De Seismische Risico Analyse (SRA) verwijst naar risicokaart.nl om de risico's in de omgeving van de gasvelden inzichtelijk te maken. De risicoanalyse uit het winningsplan wordt door verschillende adviseurs beoordeeld. De velden LDS vallen in de laagste seismische risico categorie (SRA cat. I). De monitoring van risico's is intensief zodat adequaat ingegrepen kan worden als dat nodig blijkt. De risicoperceptie blijkt daar los van te staan.

27. Helaas word ik door deze feiten die bedoeld zijn vertrouwen te geven niet overtuigd. Ik kan niet vertrouwen op beloftes. Ik kan alleen bouwen op ervaringen uit het verleden en die zijn niet goed. Welke onderzoeken die risico's beschrijven worden wel meegenomen? En welke worden terzijde geschoven?

Tijdens de informatieavonden wordt zo goed mogelijk inzicht gegeven in de voorgenomen gaswinning. Het is niet bedoeld om u te overtuigen. Het is helaas niet duidelijk op welke ervaringen wordt gedoeld. De gaswinning leidt in het gebied tot beperkte bodemdaling en er hebben zich geen bevingen voorgedaan als gevolg van de gaswinning. Het aanleggen van locaties en het zetten van boringen geeft ontegenzeggelijk enkele maanden hinder voor omwonenden. Bij de beoordeling van de winningsplannen worden alle onderzoeken en opgedane kennis meegenomen, er is geen sprake van het ter zijde schuiven van relevant onderzoek.

28. Moeten de effecten niet onafhankelijk worden beoordeeld?

Gedurende de procedure geven verschillende onafhankelijke adviseurs advies op de verwachte effecten het winningsplan en de omgevingsvergunning. Tijdens de winning en de monitoring van effecten zijn weer andere organisaties die onafhankelijk de methoden en monitoringsgegevens beoordelen zoals bijvoorbeeld het KNMI ten aanzien van het seismisch meetnetwerk en de registratie van aardbevingen.

- 29.** De Mijnraad adviseert om niet eerder tot winning over te gaan zodra er een update mogelijk is op het voorliggend winningsplan. Dus een update aan de hand van de diepboring omdat er nog te veel onzekerheden zijn. Wat is uw reactie hierop?

De minister heeft in het besluit aangegeven dat er 6 maanden na de boring, aangegeven moet worden wat gevolgen daarvan zijn voor het winningsplan (zie voorschrift 2 in het besluit).

- 30.** Ik woon in Wilhelminaoord en onder mij liggen 6 kleine velden. Ik snap dat het hier geen Groningen is, maar ik maak me erg zorgen over het aantal velden bij elkaar onder mijn woongebied. Wat zijn de risico's?

Er ligt geen enkel veld direct onder Wilhelminaoord, maar in de omgeving liggen inderdaad een aantal velden. Bodemdaling treedt altijd op bij gaswinning. In het winningsplan wordt het thema 'Bodembeweging' uitgebreid beschreven. Bodembeweging is een verzamelnaam voor Bodemdaling en Seismisch risico (risico op aardbevingen). Bij LDS zal de additionele bodemdaling door deze nieuwe winning minder dan 5 cm zijn. Zie ook een uitleg over bodemdaling op: [Bodemdaling uitgelegd - Vermilion Energy in Nederland - YouTube](#)

Er is in dit gebied al bodemdaling ten gevolge van winning uit de voorkomens in de omgeving. De samenstelling van die dalingen met de dalingskom door de winningen in dit winningsplan is dan ook berekend. De uiteindelijke samengestelde bodemdaling, ten gevolge van productie in het verleden en toekomstige productie van de voorkomens in dit winningsplan en de voorkomens in de omgeving samen, is naar verwachting ook minder dan 5 cm op het diepste punt boven de voorkomens in dit winningsplan.

- 31.** Waar ik woon, bevindt zich prospect LDS A. Er is een reële kans dat zich een beving zal voordoen tot max. 2.8 op de schaal van Richter en SodM sluit lichte schade niet uit in hun advies. Hoe gaat u dit begeleiden en monitoren?

Het gasveld LDS-A is een veld dat eigenschappen heeft waardoor we een beving niet kunnen uitsluiten. Dat is de reden dat er is aangegeven dat er een reële kans is op een beving. De berekende maximaal magnitude, M_{max} , is 2,7 voor LDS-A. bij een dergelijke beving is schade inderdaad niet uit te sluiten. Het is nog nooit voorgekomen dat een M_{max} heeft plaatsgevonden en die kans is kleiner dan 1%. Het aanwezige detectienet ter plaatse zal (indien een economisch winbare hoeveelheid gas wordt aangetroffen en tot productie wordt overgegaan) uitgebreid worden voor LDS. Vermilion gaat hierover in overleg met KNMI. Vermilion betaalt deze uitbreiding, het KNMI leest de meetgegevens uit en interpreteert. Alle gemeten signalen zijn voor een ieder zichtbaar op KNMI website zonder tussenkomst van Vermilion.

- 32.** Is bij de effecten op N2000 gekeken naar cumulatieve effecten (combinatie van bodemdaling, effecten op water, lawaai, etc.)?

Ja, cumulatieve (of samengestelde) bodemdaling met bijbehorende effecten op N2000 is nadrukkelijk in beeld gebracht.

Bodemdaling

- 33.** Wat zijn de effecten van bodemdaling/gaswinning in het algemeen op de natuur en waterhuishouding? En specifiek de Effecten op N2000 gebieden die hier vlakbij liggen. Vermilion heeft een effectbeoordeling bodemdaling als gevolg van de voorgenomen gaswinning uit de LDS gasvelden laten uitvoeren door Royal HaskoningDHV Nederland B.V. (hierna: Royal HaskoningDHV). Royal HaskoningDHV heeft de effecten van het winningsplan op omgeving, milieu en natuur onderzocht. De effectbeoordeling heeft betrekking op de periode 2020 tot 2041.

In de nabijheid van de gasvelden LDS liggen twee N2000 gebieden: Holtingerveld en Drents-Friese Wold & Leggelderveld. Uit de effectbeoordeling van Royal HaskoningDHV blijkt voor Holtingerveld dat er tot op heden geen bodemdaling is opgetreden. De verwachting is dat er na 2020 een bodemdaling van maximaal 3,5 cm zal plaatsvinden.

De (verwachte) bodemdaling is hier zo gering waardoor geen negatieve effecten (vernatting noch verdroging) worden voorzien voor de natuur en het voor de natuur benodigde waterpeil. Voor Drents-Friese Wold & Leggelderveld geldt dat er hier tot op heden ongeveer 1 cm bodemdaling is opgetreden. De verwachting is dat er na 2020 een bodemdaling van maximaal 4 cm zal plaatsvinden. De (verwachte) bodemdaling is hier zo gering dat deze geen negatieve effecten (vernatting noch verdroging) heeft op de natuur en het voor de natuur benodigde waterpeil. Royal HaskoningDHV concludeert dat de verwachte bodemdaling van minder dan 5 cm, over een tijdspanne van 30 jaar, geen negatieve impact zal hebben op de omgeving, milieu en natuur.

34. Kunt u meer uitleg geven over de eventuele daling van de grondwaterstand?

De bodem daalt als gevolg van gaswinning. Het grondwater daalt echter niet uit zichzelf mee. Het gevolg daarvan zou dus een relatieve grondwaterstijging zijn in plaats van een grondwaterdaling. Het waterschap Drents Overijsselse Delta kan dit effect corrigeren en concludeert in haar advies dat het grondwaterpeil nu en in de toekomst, naar gelang de gebiedsfuncties, kan worden gehandhaafd.

35. Waarom zit er alleen een deuk in de bodemdalingscontour ten westen van LDS-B? Gaat toevallig net om Vledder heen? (Zijn tot nu toe allemaal nog aannames, die kun je niet als gegrond beschouwen toch?)

Dat de 40mm (4cm) contour ten oosten van Vledder loopt is toeval. Het geeft aan dat Vledder in het gebied ligt tussen de 2 en 4 cm bodemdaling. Deze bodemdalingscontouren zijn prognoses. Dat is ook de reden waarom 'worst case' waarden gebruikt worden. De geprognostiseerde bodemdaling is overigens wel een harde grens binnen de instemming die Vermilion krijgt op dit winningsplan.

36. Wordt de bodemdaling gemonitord tijdens de duur van het gas-winnen? Zo ja, is er een veiligheidswaarde waarbij het winnen wordt gestopt als die waarde wordt overschreden? Wie monitort de daling als 'onafhankelijke instantie' (TNO, de overheid,) als toezichthouder op Vermilion als belanghebbende om toch maar door te gaan met winnen?

Ja, de bodemdaling wordt gemeten volgens het meetplan van Vermilion dat SodM heeft beoordeeld. De meetgegevens, die door derden worden gedaan, worden eveneens aan SodM overlegd waarna een statusrapport wordt opgesteld dat gepubliceerd wordt en voor iedereen is in te zien (zie ook antwoord op vraag 32). Daarnaast worden er bodemdalingsmetingen gedaan vanuit satellieten (INSAR). Dit zijn metingen die volledig onafhankelijk van mijnbouwbedrijven plaatsvinden.

Lees ook <https://skygeo.com/nl/veel-gestelde-insar-vragen/>

37. Als er inderdaad daling is (na contact met waterschap zoals net gezegd) wat gebeurt er dan?

Vermilion heeft een effectbeoordeling bodemdaling als gevolg van de voorgenomen gaswinning uit de LDS gasvelden laten uitvoeren door Royal HaskoningDHV Nederland B.V. (hierna: Royal HaskoningDHV). Royal HaskoningDHV heeft de effecten van het winningsplan op omgeving, milieu en natuur onderzocht. De effectbeoordeling heeft betrekking op de periode 2020 tot 2041.

Royal HaskoningDHV concludeert dat de verwachte bodemdaling van minder dan 5 cm, over een tijdspanne van 30 jaar, geen negatieve impact zal hebben op de omgeving, milieu en natuur.

Zie ook het antwoord op vraag 34

38. Worden de metingen van de bodemdaling ook openbaar gedeeld?

Op de website van Vermilion staan in begrijpelijk taal de bodemdalingsmetingen bij velden waar Vermilion gas wint of heeft gewonnen weergegeven in zogeheten 'statusrapporten'.

Op de website <https://www.nlog.nl/bodemdalingsmetingen> zijn alle bodemdalingsmetingen in Nederland weergegeven.

- 39.** De geodetische bodemdalingsgegevens worden weliswaar geopenbaard maar zijn reeksen getallen die ons als inwoner weinig zeggen. Vermilion is ook verplicht om een analyse op te stellen en deze is veel inzichtelijker. Waarom zijn uitgerekend die analyses 'strikt betrouwbaar'? Mogen we een pro-actievere houding hierin verwachten, ook gezien het feit dat de kritische bodemdalingsprognose van 5 cm inmiddels is bereikt?
U kunt op de website van Vermilion de bodemdalingsmetingen (in begrijpelijke taal) terugvinden en velden waar Vermilion gas wint of heeft gewonnen. Dit wordt weergegeven in zogeheten 'statusrapporten'.

Op de website <https://www.nlog.nl/bodemdalingsmetingen> zijn alle bodemdalingsmetingen in Nederland weergegeven.

- 40.** Kan Vermilion nog iets meer zeggen over cumulatieve bodemdaling effecten in de hele regio?
In het winningsplan LDS zijn alle vergunde bodemdalingsprognoses van omliggende velden meegenomen. De uiteindelijke cumulatieve bodemdaling, ten gevolge van gaswinning uit het verleden en van de gasvelden uit dit winningsplan zal tevens minder dan 5 cm zijn tot en met 2041.

Schadeafhandeling

- 41.** Hoe kan ik mijn huis beschermen tegen de gevaren van de gaswinning zoals scheuren en verzakkingen? En hoe kom ik in aanmerking voor compensatie als er schade is?
Voor burgers die schade door mijnbouwactiviteiten vermoeden, is de Commissie Mijnbouwschade opgericht. Deze commissie is opgericht om schademeldingen op een laagdrempelige, transparante en deskundige manier aan te pakken. Voor schademeldingen met betrekking tot gaswinning uit kleine velden, zoals de gaswinning LDS, kunnen burgers zich wenden tot de Commissie Mijnbouwschade. De Commissie Mijnbouwschade onderzoekt deze schademeldingen.
- 42.** Er wordt alleen gesproken over directe schade (bijvoorbeeld door een beving/bodemdaling) hoe is dit met indirecte schade zoals waardevermindering als gevolg van het gaswingsgebied.
Voor de schadeafhandeling heeft het ministerie van EZK [de Commissie Mijnbouwschade](#) ingesteld. U kunt voor meer informatie en advies contact opnemen met de Commissie Mijnbouwschade. Mijnbouwbedrijven zijn verantwoordelijk voor de schades die het gevolg zijn van hun activiteiten. Vanaf 1 juli 2020 kunnen burgers en micro-ondernemingen hun schade melden bij de Commissie Mijnbouwschade. De Commissie ontzorgt de schademelder en neemt de bewijslast van de melder over. Waardevermindering van uw woning en terrein vallen onder [de planschaderegeling](#).
- 43.** Wie vergoedt de waardevermindering van mijn woning als er bevingen frequent voorkomen, het is wel mijn pensioen.
Waardedaling van woningen zou een gevolg kunnen zijn van gaswinningsactiviteiten, maar dat is in dit gebied niet waarschijnlijk omdat geen schadeveroorzakende bevingen worden verwacht.

Zie ook het antwoord op vraag 42..
- 44.** Wat als Vermilion er niet meer is en er is toch schade?
In het geval dat wordt aangetoond dat een gemelde schade het gevolg is van een mijnbouwactiviteit, maar de mijnbouwonderneming failliet is, dan kan de schademelder een schadevergoeding krijgen uit het Waarborgfonds mijnbouwschade.
- 45.** Is er tot op heden door Vermilion ooit schade betaald in onze omgeving?
Tot op heden heeft Vermilion geen schade veroorzaakt in dit gebied. Vermilion heeft nog nooit een beving veroorzaakt door gaswinning. Bodemdaling treedt wel op, maar dat leidt niet tot schade. Wel kan het zijn dat door bodemdaling aanpassingen aan de waterhuishouding moeten worden uitgevoerd. Als Vermilion een aandeel heeft in die kosten worden die altijd betaald.

Vermilion beperkt alle risico's zoveel mogelijk, in het geval dat er toch een schade optreedt wordt deze altijd vergoed.

Overig

46. Waar staat LDS voor?

De gasvelden hebben in het winningsplan versie 1.0 de namen gekregen van straatnamen ter plaatse. Vermilion heeft een verzoek uit de omgeving ontvangen om deze straatnamen niet meer te gebruiken. Om aan dit verzoek tegemoet te komen hanteren wij alleen nog de afkorting LDS, waarbij elke letter afgeleid is van een straatnaam boven of nabij dat voorkomen.

47. Kijkt u ook naar de 2 andere velden die nog in de planning zitten?

De cumulatie van toekomstige velden wordt niet in deze procedure meegenomen. Zodra er een nieuw winningsplan wordt ingediend voor toekomstige velden, dan zal in dat winningsplan de cumulatie worden meegenomen van de velden in de omgeving dus inclusief LDS.

48. Hoe kan het dan zijn dat er in De Hoeve alsnog een aardbeving is geweest?

In 2009 is een beving geweest. Deze beving werd veroorzaakt door injectie van water. Gaswinning en waterinjectie zijn twee verschillende activiteiten met andere effecten in de ondergrond. Voor de gaswinning uit de LDS-velden zijn de risico's op het ontstaan van aardbevingen door gaswinning onderzocht. Dat heeft dus geen relatie met een aardbeving door waterinjectie.

49. Wat als de standaardnormering niet meer klopt? Beleving en zorg is niet op te lossen met het verwijzen naar bestaande normeringen als die gevoelsmatig niet kloppen.

De strekking van de vraag is ons niet helemaal duidelijk.

Wij begrijpen wel dat de risicoperceptie beïnvloed wordt door vergelijken met Groningen. Juist door alle ervaringen in Groningen en de kennis die daar is opgedaan, kan de risico-inschatting voor kleine gasvelden steeds beter gemaakt worden. Er is dus alles behalve sprake van standaardnormering. Er vind veel onderzoek plaats en in samenhang met maatschappelijke discussie worden waarden ter discussie gesteld en zo nodig aangepast.

50. Mooi dat het KNMI-metingen doet. Maar ook dit is weer een overheidsinstantie. Is het niet verstandig om een andere partij, die gedragenheid bij de bevolking heeft, metingen laten doen?

Het KNMI is het nationale kennis- en datacentrum voor weer, klimaat en seismologie en heeft de wettelijke taak de Nederlandse bevolking voor te lichten over de seismische activiteit in en rondom Nederland. Het KNMI verricht metingen en doet onderzoek naar sterkte, impact en de oorzaak van trillingen in de ondergrond en atmosfeer. Door het uitvoeren van betrouwbare en consequente metingen kunnen zij de samenleving informeren over de effecten van onder andere aardbevingen. De kennis die bij het KNMI in vele decennia is op wetenschappelijke basis opgebouwd en onafhankelijk. Er is geen enkele aanleiding om daaraan te twifelen.

51. Stel dat de klimaatdoelen worden aangescherpt. Kan de minister de vergunning dan intrekken? Kan Vermilion in dat geval een beroep doen op compensatie?

De klimaatdoelen staan vooralsnog los van de vraag of er gas gewonnen mag worden in Nederland. Gas is op Europees niveau zelfs aangewezen als transitiebrandstof omdat het de fossiele brandstof is met de laagste CO₂-uitstoot. Maar stel dat... dan kan Vermilion de Staat aansprakelijk stellen voor gederfde inkomsten.

- 52. Wat gaan jullie (Vermilion) investeren in het gebied. Wat voor projecten hebben jullie om te investeren in het gebied en haar bewoners?**
Het Omgevingsfonds van Vermilion Energy investeert mee in duurzame initiatieven en projecten van lokale organisaties. Zo helpen wij om de energietransitie op lokaal niveau te versnellen.

Zie ook: <https://www.vermilionenergy.nl/over-ons/aandacht-voor-omgeving.cfm>

Informatiebijeenkomst

- 53. Komen er ook notulen van deze Zoom-sessie EZK?**
*Een schriftelijke beantwoording van alle gestelde vragen zal aan alle deelnemers van de informatiebijeenkomst via e-mail worden gestuurd en op de projectpagina LDS (link) worden geplaatst.
Dit geldt tevens voor de presentatieslides van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat en Vermilion. Door deze werkwijze ontvangen alle vraagstellers een antwoord. Als er alleen notulen gemaakt zouden worden, zou dat betekenen dat de vragen die tijdens de bijeenkomst behandeld zijn, genotuleerd worden.*
- 54. Waarom zijn niet alle inwoners persoonlijk op de hoogte gesteld van deze bijeenkomst?**
Alle bewoners in de omgeving van het gaswingebied LDS zijn via een postkaart op de hoogte gebracht van de informatiebijeenkomst.
- 55. (Over slide met productiescenario) Op dit plaatje is maar een put zichtbaar. Waar zijn de andere 2 putten precies gelokaliseerd?**
De putten zijn aangegeven op verschillende slides, bijvoorbeeld slide 6 van de presentatie LDS Publieke Sessie (Vermilion).pdf op <https://mijnbouwvergunningen.nl/LDS>
- 56. Ik denk dat de ontkenning van een 'Domino' effect door de mevrouw van het ministerie fysisch niet juist is. Kan Vermilion nog iets meer zeggen over cumulatieve bodemdaling effecten in de hele regio?**
Vermilion geeft aan dat de toelichting van het ministerie wel fysisch correct is: een eventuele trilling in een bepaald veld zal niet een ander veld doen laten trillen.